

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Olivera Milošević, Dragan Đorđević, Vlado Mareš, Tamara Skrozza, Zlatko Čobović, Vida Petrović Škero, Jelka Jovanović, Bojan Cvejić, Jelena Petković i Nadežda Budimović, na sednici održanoj 30.6.2022. godine, većinom glasova izriče

JAVNU OPOMENU

Tekstovima „Četvoro dece nestalo iz Dečijeg sela u Sremskoj Kamenici: traži ih policija“, „Saznajemo: Pronađena sva nestala deca iz Dečijeg sela“, „’Tukli su me, šutirali i davili’ Devojčica iz Dečijeg sela prijavila nasilje“ i „Nestale devojčice iz Dečijeg sela bile aktivne na Instagramu“, objavljenim 2. i 3. juna 2022. godine, portal „Nova.rs“, kao i tekstem „Pobegla iz Dečjeg sela zbog vršnjačkog nasilja“, objavljenim 5. juna 2022. dnevni list „Nova“

1.prekršio je tačku 5 Odeljka IV (Odgovornost novinara) Kodeksa novinara Srbije, po kojoj je novinar dužan da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa,

2.prekršio je tačku 1 Odeljka V (Novinarska pažnja) o obavezi novinara da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom,

3.prekršio je tačke 6 i 7 Odeljka VI (Odnos prema izvorima informisanja), po kojoj se maloletnici, po pravilu, mogu intervjuisati jedino u prisustvu ili uz saglasnost roditelja ili staratelja, odnosno po kojoj novinar ne sme da zloupotrebi emocije drugih ljudi, njihovo neznanje ili nedovoljnu sposobnost rasuđivanja,

4.prekršio je i tačke 1 i 4 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti) o obavezi novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, kao i da osigura da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka sa njegovim likom, kućom, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Predstavnici Komore socijalne zaštite obratili su se Savetu za štampu zbog četiri teksta objavljena na portalu „Nova.rs“, kao i zbog teksta u novinama „Nova“. U žalbi su istakli da su u tekstovima navedena imena dece koja su korisnici Dečijeg sela u Sremskoj Kamenici i da su obavljene i njihove fotografije sa društvenih mreža. Identitet dece otkriven je bez saglasnosti staratelja i bez cilja da se deca pronađu, jer je u vreme objavljivanja tekstova u Dečjem selu bila zakazana konferencija za novinare na kojoj je saopšteno da su deca locirana. Po mišljenju podnosioca žalbe, nije postojao javni interes da se otkrije identitet dece, čime je prekršeno više tačaka iz poglavlja Odgovornost novinara, Poštovanje privatnosti i Odnos prema izvorima informisanja. U jednom od tekstova su objavljeni inicijali maloletnice koja je potencijalna žrtva vršnjačkog nasilja, ali je njen identitet otkriven time što su prethodno objavljene fotografije svih učesnika u događaju. Novinari nisu vodili računa ni o žrtvi, ni o eventualnim počiniocima koji su takođe maloletni, a Kodeks je, smatraju u Komori socijalne zaštite, prekršen i time što su novinari razgovarali sa decom, bez saglasnosti i prisustva staratelja.

Redakcije portala i lista „Nova“ nisu odgovorile na žalbu.

Komisija za žalbe je ocenila da su tekstovi napisani površno, neprofesionalno i bez dužne profesionalne pažnje, kao i da je njima grubo narušena privatnost maloletnika koji, uz to pripadaju i posebno osetljivoj grupi dece bez roditeljskog staranja. Mediji su objavili njihova imena, fotografije sa Fejsbuka, kao i brojne detalje iz njihovih života koji nisu ni od kakvog interesa za javnost, na primer ko je čiji dečko, da li su devojke lepe ili nisu, ko se s kim druži, da li piju, puše. Takođe, spekulisali u vezi sa tim šta im se dogodilo i o preneli nagađanja drugih maloletnika o tome. Članovi Komisije smatraju da za ovakvo narušavanje privatnosti ne postoji opravdanje u navodnom interesu da se deca pronađu jer je (čak i iz nekih od ovih tekstova) bilo jasno da ona nisu nestala, već da su sama otišla, kao i da policija traga za njima.

Postoje situacije u kojima je nepohodno da se mediji uključe u potragu za nestalim osobama, posebno decom i ta uloga može biti čak ključna u njihovom pronalaženju, ali to ne znači da mediji imaju pravo da preuzimaju posao nadležnih organa i da samoinicijativno objavljuju imena i fotografije dece, na osnovu poziva neovlašćene osobe, koja ne mora ni biti svesna mogućih negativnih posledica svog postupka. U ovom slučaju mediji nisu smeli da zloupotrebe nedovoljno znanje ili svest o moći medija razredne jedne od devojčica, koja je objavila fotografije i pokrenula neku vrstu privatne potrage. Svim ovim prekršene su tačka 5 poglavlja IV, o obavezi novinara da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, zatim tačke 1 i 4 poglavlja VII, koje se odnose na zaštitu privatnosti, a posebno smernica u okviru tačke 4. Po ovoj smernici, predstavnici državnih i javnih institucija koje se bave zaštitom dece ponekad nisu svesni uticaja medija i načina njihovog rada. Podaci koje zbog toga pružaju novinarima često podrazumevaju otkrivanje identiteta

maloletnika. Novinar ne sme da zloupotrebi njihovu dobronamernost ili neznanje. Informacije dobijene od lekara, socijalnih radnika, vaspitača, i tako dalje, a koje direktno ili indirektno upućuju na identitet maloletnika, ne smeju da budu objavljene. Takođe, posebno je prekršena i smernica 3 u okviru tačke 1 ovog poglavlja, po kojoj, čak i ukoliko nadležni državni organi objave podatke koji spadaju u domen privatnosti počinioca ili žrtve, mediji tu informaciju ne smeju da prenose. Greška državnih organa ne podrazumeva „dozvolu“ za kršenje etičkih principa profesije.

Članovi Komisije su posebno ukazali na moguće posledice po budućnost ove dece, s obzirom na to da su sporni tekstovi objavljeni onlajn i da će trajno biti dostupni svima sa kojima kasnije dođu u kontakt.

Jedan član Komisije mislio da je Kodeks nije prekršen, da nije načinjena nikakva šteta, jer se sve dobro završilo, a da je dužnost medija da pomognu kada se traga za decom. Istakao je da mediji nisu nikoga zloupotrebili već su se odazvali pozivu profesorke da pomognu u pronalaženju dece. Komisija je, zbog toga, odluku donela sa devet glasova za i jednim protiv.

Novi Sad, 30.6.2022.

Predsedavajuća

Olivera Milošević